

Novo europsko bankarsko zakonodavstvo

Ω Finance

· Edukativni seminari · Interno obrazovanje · Financijsko savjetovanje

Financijski sustav je globalan, ali nažalost nije mnogo jači od svoje najslabije karike. Ova činjenica se više puta pokazala u praksi, posljednji primjeri su Grčka, Španjolska i Cipar. Zato je važno da sve države što prije implementiraju jedinstvene bankarske standarde koji su propisani prema Baselu III. Do sada je otprilike polovica članica Baselskog odbora za superviziju banaka usvojila zakone za primjenu pravila, određenih sporazumom Basel III. Za ostale članice se to očekuje do kraja 2013. godine. Europski parlament i Vijeće Europske unije (EU) usvojili su novu kapitalnu direktivu i odredbu, poznatu kao paket »CRD IV«, koji pokušava da uvede promjene i poboljšanja koje donosi Basel III, na jedinstveno tržište EU.

Često se pitamo, zašto važeća bankarska pravila nisu zaustavila najveće financijske i ekonomske krize nakon velike recesije u tridesetim godinama prošlog stoljeća. Dosad važeće direktive o kapitalnim zahtjevima 2006/48/ES i 2006/49/ES predstavljaju implementaciju Basela II u EU.

Kriza je razotkrila mane Basela II, koje bismo mogli sažeti u sljedeće točke:

- kapital koji zapravo ne apsorbira gubitke,
- nedovoljno upravljanje likvidnosti,
- procikličnost,
- neadekvatno upravljanje rizikom bankarskih skupina i
- neučinkovit nadzor.

1. Odredba i direktiva

Paket CRD IV sastavljen je iz odredbe o kapitalnim zahtjevima¹ (engl. Capital Requirements Regulation - CRR) i četvrtog izdavanja direktive o kapitalnim zahtjevima² (engl. Capital Requirements Directive - CRD). Cilj oba dokumenta je osigurati financijsku stabilnost i ojačati propise bankarskog sektora.

Zbog dugotrajnih usklađivanja, novo zakonodavstvo bilo je objavljeno u Službenom listu EU tek 27. lipnja 2013. te u potpunosti je stupilo na snagu 17. srpnja 2013. Banke i investicijska društva moraju upotrebljavati nova pravila od 1. siječnja 2014. godine, s potpunom implementacijom 1. siječnja 2019.

Područja, u kojima je stopa propisa niža i gdje su povezanosti s nacionalnim zakonima vrlo bitne, ostat će u obliku direktive. Ovo se posebno odnosi na ovlasti i odgovornosti nacionalnih organa (npr. dozvole, nadzor, kapitalne rezerve i sankcije), zahtjevi o upravljanju rizicima koji se prepliću s nacionalnim zakonima o ekonomskim društvima, kao i odredbe koje se odnose na upravljanje poduzeća.

Direktiva određuje pravila i zahtjeve o:

1. dostupu do aktivnosti kreditnih institucija,
2. slobodi osnivanja i pružanja usluga,
3. bonitetnom nadzoru,
4. kapitalnim rezervama,
5. upravljanju institucijama i politici naknada i
6. sankcijama.

¹ Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms.

² Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms.

³ Manje upozorenje: dodatni kapital II (engl. Tier 3 capital) će biti ukinut.

S druge strane, detaljne i vrlo normativne odredbe za izračunavanje kapitalnih zahtjeva i kapitala, likvidnosti, financijske poluge, prikazivanja bilance i ostalih predmeta koje je potrebno ujediniti u EU, bit će u obliku odredbe.

Odredba određuje jedinstvena pravila o:

1. kapitalu,
2. likvidnosti,
3. financijskoj poluzi,
4. kreditnom riziku suprotne stranke,
5. velikoj izloženosti i
6. zahtjevima o prikazivanju bilance i drugim raskrićima.

Dok države članice moraju prenijeti direktivu u nacionalno pravo, odredba vrijedi neposredno, što znači da predstavlja zakon koji se odmah primjenjuje u svim državama članicama na isti način kao i nacionalni zakon, bez bilo kakve intervencije od strane nacionalnih vlasti. Ovo uklanja glavni izvor nacionalnih divergencija, odnosno različite interpretacije jedinstvenih pravila. Povećava transparentnost jer jedno zapisano pravilo u Odredbi vrijedi za kompletno tržište EU.

2. Jedinstveni pravilnik i tehnički standardi

Aktualni europski bankarski propisi temelje na direktivi koja ostavlja prostor za značajne razlike u nacionalnim propisima. Ovo je stvorilo regulativni mozaik koji vodi do pravne nesigurnosti koja omogućuje institucijama da iskorištavaju regulatorne rupe i iskrivljuju konkurenciju. Jedinstveni pravilnik (engl. Single Rule Book) će osigurati da financijsko stanje institucija bude transparentnije i uporedivo po cijeloj EU - kako s vidika regulatora, tako i u pogledu depozitara i investitora. Financijska kriza je pokazala da je glavni uzrok financijske nestabilnosti bila »maglovitost propisa« u različitim državama članicama. Nedostatak transparentnosti je prepreka djelotvornom nadzoru, kao i povjerenju tržišta i investitora.

Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (European banking authority - EBA) igrat će ključnu ulogu u dodatnom osnivanju jedinstvenih pravila, budući da je ovlašteno da pripremi više prijedloga regulativnih tehničkih standarda - RTS (engl. Regulatory and Implementing Technical Standards) za realizaciju određenih aspekata zakonskih tekstova CRD i CRR. RTS su pravni aktovi koji određuju pojedine točke zakonodavnog teksta direktive ili odredbe i imaju za cilj osigurati dosljednu harmonizaciju. RTS će biti usvojeni od strane Europske komisije pomoću odredbi ili odluka i pravno su obvezujući, te se izravno primjenjuju u svim državama članicama.

3. Kapital

Dio regulative koja se odnosi na definiranje pojedinih komponenti regulatornog kapitala banaka u našoj regiji ne bi trebalo predstavljati veliki problem³, naravno, pod pretpostavkom da se gubici bankarskog sektora odnosno pojedinih banaka u narednim godinama ne bi nastavili.

Prema novim pravilima, koeficijent ukupnog kapitala još uvijek ostaje na 8% njegove ukupne izloženosti rizicima, povećava se jedino udio kapitala najviše kvalitete - običan vlasnički temeljni kapital (engl. Common equity tier 1 - CET1) - s 2% na 4,5%. Kriteriji za svaki kapitalni instrument postat će strožiji.

4. Kapitalske rezerve

Vjerojatno će dosta problema donijeti uvođenje novih i brojnih kapitalnih rezervi.

Zaštitna kapitalna rezerva

Banke će morati imati, pored običnog vlasničkog temeljnog kapitala koji ispunjuje osnovni kapitalni zahtjev (4,5%), još i zaštitnu kapitalnu rezervu u visini 2,5% (iz istog, najboljeg kapitala CET1). Cilj ove rezerve je sačuvati kapital banke. Kada banka „nagriza“ ovu rezervu, dakle kada koeficijent običnog vlasničkog temeljnog kapitala padne ispod 7%, „uklope“ se automatski osigurači i ograničavaju isplatu dividendi i bonusa. Što se više zaštitna rezerva umanjuje, ograničenja postaju strožija.

Kontraciklična kapitalna rezerva

Svrha kontraciklične kapitalne rezerve je neutralizirati posljedice ekonomskog ciklusa na bankarsku kreditnu aktivnost, čime ponuda kredita postane manje volatilna i smanjuje se vjerojatnost kreditnih balona i grčeva. U dobrim vremenima, kada je ekonomija u ekspanziji i kada je kreditni rast jak, od banaka se zahtjeva da imaju dodatni iznos običnog vlasničkog temeljnog kapitala (do 2,5%). Ovo sprječava da krediti budu previše jeftini i da banke daju previše kredita. Ukoliko banka nema dovoljno kapitala da zadovolji ovu rezervu, nastupe jednaka ograničenja kao u slučaju zaštitne kapitalne rezerve. Kada se ekonomski ciklus okrene i ekonomska aktivnost uspori ili se čak zaustavi, ova se rezerva može osloboditi. To omogućuje banci da nastavi kreditiranje realne ekonomije ili makar smanji kreditiranje za manje nego što bi inače.

Rezerva za globalno sustavno važne institucije

CRD IV obuhvaća obaveznu rezervu za sustavni rizik za banke koje je nadležni organ identificirao kao globalno sustavno važne institucije - GSVI. Obavezna dodatna rezerva

iznositi će između 1 i 3,5 % ukupne izloženosti rizicima. Namijenjena je smanjenju moralnog hazarda kojeg predstavlja podrška novca poreznih obveznika. Odbor za financijsku stabilnost (Financial Stability Board) je na privremenu listu 28 GSVI uključio 14 institucija iz EU.

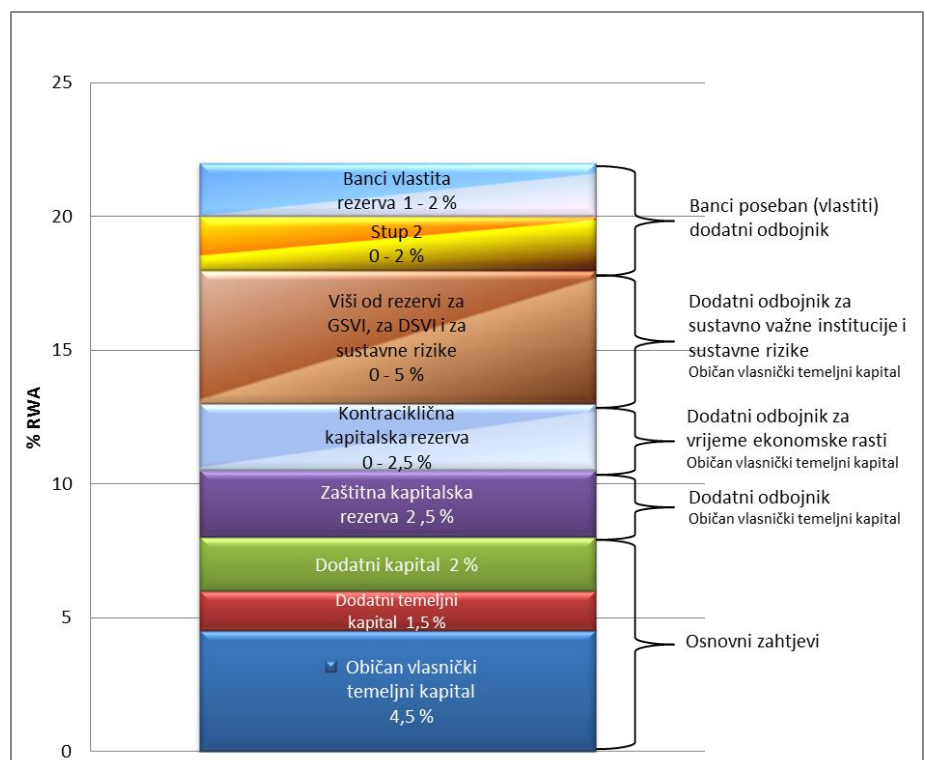
Osim nabrojanih kapitalnih rezervi koje predviđa već Basel III, nova europska pravila predviđaju još dvije dodatne rezerve.

Rezerva za druge sustavno važne institucije

Nacionalni regulatori mogu odrediti rezervu za druge sustavno važne institucije - DSVI. Da bi se spriječio negativni utjecaj na unutarnjem tržištu, razvit će se posebni kriteriji za definiranje važnijih domaćih institucija. Ova rezerva će iznositi do 2% ukupne izloženosti rizicima i primjenjivat će se od 2016. godine pa nadalje.

Na grafikonu je prikazan sustav potrebnog regulativnog kapitala pojedine institucije, gdje su slikovito prikazane najveće vrijednosti pojedinih rezervi (iako je kod nekih rezervi određen raspon, na skali grafikona su prikazani u najvećoj vrijednosti), čak i ako će kasnije u praksi biti manji, odnosno pojedinih zahtjeva uopće neće biti.

Graf 1: Novi kapitalni zahtjevi

Rezerva za sustavne rizike

Države članice mogu uvesti i rezervu sustavnih rizika u obliku običnog vlasničkog temeljnog kapitala za financijski sektor ili za jednu ili više podskupina sektora u cilju da se spriječe ili smanje dugoročni neciklični sustavni ili makrobonitetni rizici koje Odredba ne pokriva, i to u smislu rizika poremećaja u financijskom sustavu koji bi mogli imati ozbiljne negativne posljedice na financijski sustav i realnu ekonomiju u pojedinoj državi članici.

Pored ovih zahtjeva, regulatori će moći, u okviru ovlasti drugog stupa, propisati pojedinoj instituciji i dodatne rezerve za pokriće drugih rizika koji su identificirani u nadzornom pregledu. Institucije mogu i same odlučiti da, pored navedenog, imaju i dodatnu, banci vlastitu rezervu.

5. Likvidnost

Kriza je pokazala da institucije nisu imale dovoljno likvidnih sredstava koja mogu brzo i jednostavno da se pretvore u novac s malo ili bez gubitka vrijednosti.

U skladu s Baselom III, i CRD IV uvodi dva likvidnosna standarda:

1. za poboljšanje kratkoročne (za razdoblje 30 dana) otpornosti likvidnosnom riziku uvodi se likvidnosno pokriće (engl. Liquidity Coverage Requirement⁴ – LCR),
2. da se osigura da institucija ima prihvatljiv iznos stabilnih izvora financiranja za podršku sredstava i aktivnosti institucije u srednjeročnom razdoblju (jedne godine), uvodi se zahtjev za neto stabilno financiranje (engl. Net Stable Funding Requirement – NSFR).

Uvođenje likvidnosnog pokrića, kao što je izvorno predviđeno po Baselu III, imalo bi negativan utjecaj na realnu ekonomiju. Kod brojnih banaka bi došlo do preusmjerenja od kredita ka likvidnijim sredstvima (npr. novac, depoziti kod centralne banke), pošto bi se institucije pripremale na ispunjavanje zahtjeva LCR.

Zato je Baselski odbor 7. siječnja 2013. objavio nova pravila, koja se odnose na likvidnosno pokriće, koja predlažu postupno uvođenje LCR u razdoblju pet godina, počevši sa 60% LCR 2015. godine, te postupnim povećanjem za 10% svake godine, kako bi dostigli razinu 100% LCR u 2019. godini. Odredba EU određuje brže uvođenje LCR, budući da će 100% LCR biti potrebno dostizati već 2018. godine, dakle godinu ranije.

Likvidnosno pokriće djeluje slično kao zaštitna kapitalna rezerva. To je neka vrsta signala upozorenja za institucije i regulatore. U iznimnim okolnostima, institucija može koristiti svoja likvidna sredstva, što znači da njen LCR privremeno padne ispod 100%. Međutim, u ovom slučaju institucija mora odmah obavijestiti nadležne organe i predložiti im plan za pravodobnu obnovu koeficijenta LCR iznad 100%.

Odredba ne daje detaljan popis likvidnih sredstava. Umjesto toga, određuje minimalni popis stavki koje se smatraju kao likvidne, dok će Europski bankarski organ do 31. prosinca 2013. izvještavati Komisiji o jedinstveni definiciji likvidnih sredstava

visoke i iznimno visoke likvidnosti i kreditne kvalitete. U svom izvještaju će EBA uzeti u obzir različita sredstva, uključujući komercijalne zapise, dionice koje kotiraju na priznatim burzama, poduzetničke obveznice i druge vrijednosne papire. U očekivanju jedinstvene definicije likvidnih sredstava, institucije same identificiraju i izvještavaju o sredstvima koja su visoke i vrlo visoke likvidnosti i kreditne kvalitete. Nadležni organi određuju opće smjernice koje institucije uzimaju u obzir tijekom utvrđivanja tih sredstava. Slično će EBA izvještavati Komisiji o umirenju razine priljeva i odljeva (engl. Inflow and outflow rates).

Odredba već određuje opće pravilo da od 1. siječnja 2016. godine institucije moraju osigurati da su dugoročne obaveze adekvatno ispunjene raznovrsnim instrumentima za stabilno financiranje kako u običnim, tako i u stresnim uvjetima. Očekuje se da će se u narednim godinama, na osnovi izvještavanja i stečenog iskustva, postaviti precizniji i obavezujući standardi za neto stabilno financiranje.

⁴ Basel III koristi za istu svrhu izraz Liquidity Coverage Ratio.

⁵ Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools, 2013.

7. Rezime

Bankarska pravila i standardi neprestano se mijenjaju, jer s jedne strane žele pratiti promjene u financijskoj okolini, a s druge strane osiguravati stabilan i prije svega kredibilan bankarski sustav. Basel III je najnoviji oblik razvijajućeg se skupa međunarodno dogovorenih standarda koje su razvili regulatori i centralne banke. Međutim, ovi standardi se ne mogu automatski prekopirati u europsko zakonodavstvo, jer moraju biti u skladu s postojećim zakonima ili dogovorima kako na razini EU, tako i na razini pojedine države članice. Dok se Baselski sporazum o kapitalskoj adekvatnosti odnosi na »međunarodno aktivne banke«, CRD IV vrijedi za sve banke u EU (više od 8.300) kao i za investicijska društva. Međunarodno dogovorena pravila, koja bi vrijedila samo za određeni podskup europskih banaka (recimo samo za veće, međunarodno aktivne banke), iskrivila bi konkurenciju i omogućila regulatornu arbitražu. Ove i slične jedinstvenosti uzimane su u obzir u postupku prijenosa međunarodnih standarda Basel III u pravni okvir EU.

8. Literatura i izvori

1. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems - revised version June 2011, Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlement.
2. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, December 2010, Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlement.
3. Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools, January 2013, Basel Committee on Banking Supervision, Bank for International Settlement.
4. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC, Official Journal of the European Union, 27 June 2013.
5. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012, Official Journal of the European Union, 27 June 2013.

Kontakt

Omega Finance, d.o.o.
Izobraževanje in svetovanje
Mivka 28
SI-1000 Ljubljana
Slovenija
Tel. ++386 59 064 502
Faks ++386 59 064 503
Mobilni ++386 41 647 502
Direktor: Jernej Doles
E-pošta: jernej.doles@omegafinance.si
www.omegafinance.si

O autoru

Jernej Doles je direktor i izvođač većine edukativnih programa poduzeća Omega Finance, d.o.o.

Mr. Jernej Doles je dugo godina praktično trgovao različitim financijskim

instrumentima, što mu je pomoglo razumjeti njihovu logiku, logiku financijskog sustava i rizike, koji su prisutni na financijskim tržištima.

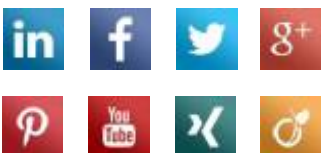
Praktično znanje je redovito nadgrađivao školovanjem, uglavnom u inozemnim financijskim institucijama. Pedagoško iskustvo je također unaprijedio tijekom tri godine rada u Centru za obuku veće banke.

Svoje znanje u tim financijskim područjima već više od desetljeća prenosi drugim stručnjacima na različitim obrazovnim skupovima i konferencijama u Sloveniji i inozemstvu.

Omega Finance d.o.o.

Mivka 28
SI-1000 Ljubljana
Tel. ++386 59 064 502
Faks ++386 59 064 503
Mobilni ++386 41 647 502
www.omegafinance.si
info@omegafinance.si

O poduzeću Omega Finance d.o.o.

Naše poslovanje je podijeljeno u tri segmenta:

- **Edukativni seminari**
Seminari su namijenjeni zaposlenicima u financijskom sektoru i financijskim stručnjacima u poduzećima. Pojedinačne teme su podijeljene na više stupnjeva.
- **Interno obrazovanje**
Svi naši objavljeni programi dostupni su u obliku internih obrazovanja za zaokružene skupine, na vaš zahtjev možemo pripremiti i prilagođene programe.
- **Financijsko savjetovanje**
Praktična iskustva na financijskim tržištima, obogaćena iskustvima iz područja obrazovanja, daju nam prednost kod efikasnog savjetovanja.

Izjava o ograničenju odgovornosti

Ovaj dokument je namijenjen isključivo za opće informativne svrhe i ne uzima u obzir specifične okolnosti čitaoca. Moguće je da su se mjerila na ovom financijskom području toliko promijenila da dokument ne odražava najaktualnije događaje. Poduzeće Omega Finance d.o.o. odbacuje svaku odgovornost za netočnost odnosno nepotpunost informacija u ovom dokumentu, kao i za sva djela ili propuste koji mogu da se osnuju na ovim informacijama. Također, Omega Finance d.o.o. ne pruža pravno, revizijsko ili porezno savjetovanje. Čitatelji su odgovorni da takve savjete zatraže od vlastitih pravnih zastupnika ili drugih ovlaštenih stručnjaka.